

Bylaes.

I. DIE GEBED.

O Barmhertige Goodertieren Godt ende Hemelsche Vader,
Nadien het uwe Goddelijke Majesteit gelieft heeft ons te
beroepen over 't bestier der saacken vande Generale vereenighde
Nederlantse g'octroijeerde Oostindische Compagnie alhier aen
Cabo de boa Esperance ende wij ten dien eijnde met onsen
bijhebbenden raedt in uwen Heiligen name vergadert sijn: omme
met advijs vande selve sodanige besluyten te maecken waermede
den meesten dienst vande opgemelte Compagnie gevoirdert, de
Justitie gehanthaeft, ende onder dese wilde brutale menschen
(mogelijk sijnde) Uwe ware gereformeerde Christelijcke Lere
metter tijt mochte voortgeplant ende verbreyt worden, tot
uwes Heiligen Naems loff ende Eere, ende welstant onser Heren
Principalen waer toe wij sonder dijne genadige hulpe 't
alderminste en vermogen, Soo bidden wij U derhalven, O
aldergenadighste Vader, dat gij ons met uwe vaderlijcke wijs-
heijt wilt bijwoonen ende in dese onse vergaderinge
presiderende onse herten sulx verlichten, dat alle verkeerde
passien, misverstande ende andere diergelijcke gebreecken van
ons mogen geweert blijven, ten eijnde onse herten van alle
menschelijcke affecten reijn, ende onse gemoederen soo gestelt
sijnde Wij in onse raedtslagen niet anders voornemen nochte
besluyten, als 't gene mach strecken tot grootmaeckinge ende
loff van uwen alderheijlighsten naeme ende den meesten dienst

van onse Heeren ende Meesters sonder in eeniger maten op eigen baet off particulier proffijt acht te nemen, het welcke ende wes meer ons tot uitvoering onser^s bevolen diensts ende zaligheid nodigh sij, Wij bidden ende begeeren in den naeme uwes wel lieven Zoons onsen Heijland ende Zalighmaker Jesu Christij, die ons heeft leeren bidden: Onse Vader &c.

II. UIT DIE DAGVERHAAL VAN JAN VAN RIEBEECK.

6 April 1654.- Heden voor de tweede mael jarich sijnde dat wij door Godes Heilige geleyde met de scheepen Drommedarus, Reyger ende Goede Hoop hier ter plaetse behouden sijn aangeland, omme dese fortresse ende colonie nae d'ordre onser heeren Meesters op te maecken ende stabileren, ende gemerkt Godt de Heere alle die saecken tot den dach van heden met vele segeningen, wel ende gewenscht heeft laeten succederen ende voltrecken, soo hebben beslooten, ende oock voor d'eerste reyse begonnen, desen dach, den 6en April wesende, tot Godes eere met dancksegginghen te vieren ende voor altijd tot een vast blijvenden danck- ende bededach in te stellen, ten eynde daer bij des Heeren weldaeden, aen ons bewesen, bij ons naecomingen noyt vergeten, maer altijd tot Godes eere, ter gedachtenisse in memorie gehouden mogen worden.

6 April 1655.- ende jarigh sijnde van den dagh onses arrivements uyt 't Patria alhier, hebben op dato den daerover gestelden danck- ende bededagh gehouden, ende dier-

halven door den predicant van den Pheniox, gen^aoempt Hermanus Bushoff, 't woord Godts laten predicken.

6 April 1656.- is gehouden den jaerlijck^xen bede ende danckdagh over 't geluckigh arrivement ende goet succes van de begonnen besettinge deser plaetse etc.

6 Junie 1652.- Harde N.W. wind en veel regen; 's namiddags liep de wind geheel Z.W. met groote slagregens, waardoor wij dezen dag weinig of niet konden vorderen in onzen arbeid aan de fortificatien en de huizing, welke wij met de planken en de presennings zoo dicht niet konden maken, dat ons brood en andere drooge waren kunnen voor het nat worden en bederven bewaren. 's Avonds is des ziekentroosters vrouw van een zoon verlost, zijnde het eerste kind, dat binnen het fort de Goede Hoop geboren is, zoo als wij den ziekentrooster eergisteren eerst eene plaats in het fort hadden gegeven, daar tot nog toe niemand anders als hy in woont, houdende wijlieden nog al te zamen huis in de tenten, buiten het fort voor de loods opgeslagen, maar hopen in de andere week meest al te zamen na binnen te trekken, en aldaar wat beter woonplaats te kiezen.

26 Nov. 1652.- Quamen wederom eenige Saldaniers met een out ende jongh schaep, dat hun affhandelden voor een eynt coperdraet, soo langh als 't schaep was, ende wat taback voor

't lammeken, ende soo wij in de handelinge waren, sagen ende spraecken sij Herry aen, die, soo wij bemerckten, haer onderwees meer coper te vorderen, maeckende dat wij qualijcq met de Saldaniers costen te recht comen, onaengesien al vrij veel voor dito schaep presenteerden, die men voor desen, sonder hem, plachte voor taback alleen, soo langh als 't schaep was, te ruylen, 't coper eenlyck maer voor koebeesten te geven..... soodat uyt alle de actien van Herry bemercken, denselven ons grooten hinder in plaetse van dienst doet, voor de tractementen hem den tijt onses aenwesens tot nu gedaen. Waeromme sijn schelmerye ende valsheyt soo naeckt merckende, hem ons misnoegen te verstaen gaven, ende dat ^h bij genoeghsaem oorsaeck was, wij tot geen degelijcke handelinge costen comen, ende denselven sijn anders moste aenstellen, soo wij hem genegen soude blijven.

26 Des. 1652.- Tegen den nacht begondt soo extreem hard uytten Z. Oosten wederom op te steecken als 't noch oyt gedaen heeft..... schijnende alles te sullen aen stucken ende van boven neder wayen datter was. In de gansche werelt can 't soo hard niet wayen als dese Z. Oosten wint hier doet, jae gaet Westindische orenceanen ende Japanse tuffons somwijlen te boven, die niet harden^r cunnen deurdringen als den Z. Oosten stoockert over den Taeffelbergh desen nacht met een claren helderen lucht gedaen heeft.

9 Feb. 1653.- Snamiddaghs omtrent 2 mijlen achter den Taeffelbergh in gegaen sijnde, bevonden 't daer soo machtige vol sprinckhanen, dat aerde ende lucht, gelijk de vlocken van snee vliegen, qualijk te bekennen was, ende soo deselve omtrent ons fort ende in de thuynen comen, is te vresen dat alle vruchten sullen ruineren, gelijk hier aen 't gras bemercken, dat heel cael tot op de gront aff^eseten; edoch willen hoopen ons de Heere daervoor bewaren sal.

15 Feb. 1653.- Met dese stilte isset hier over 't lant ende onse thuynen mede vol sprinckhanen gecomen, die groote schade aen de cool ende andere vruchten doen.

20 Des. 1653.- Is d'E. van Riebeeck, nevens den ondercoopman Jacob Reyniersz., met omtrent 20 man.....eens na 't bos gegaen, omme aldaer wat nader inspectie op de houtwercken etc. te nemen, ende met eenen eens te sien off oock mogelijk bij de Saldanhars soude te comen weesen.....ende bij haer comende, datelijck den Commandeur van 't fort selfs in persoon siende ende kennende, nae hem toetraden, ende tot welcompst de hant uytstaecken, ende tot meerder teecken van genegen vruntschap ons om den hals vatten, ende wijlieden haer wederom met veelderley gesten van vruntschap, over ende weder geschiedende, waerop datelijck ons victualiedragers de sacken met broot, araccq, wijn, tabaccq ende pijpen, voor deselve (als

daertoe mede genomen hebbende) lieten openen, ende lustich royael tracteren.....ende soo schoon prateden, dat wij se ten langen laeste met een koebeest nae 't fort creghen; maer eer daer quamen, bleven wel 50 mael stil ende in bedenckingh off oock verder voort wilden....waer teghen hun weder soveel verseeckeringe deden van aen 't fort wel getracteert te worden, dat sij 't, als geseg^yt, ten laesten waechden, nemende haer bij de handt ende alsoo al dansende, springende ende singende, met hun binnen comende, daer deselve lustich lieten opvullen met tabacq, araoq ende eeten, nevens veelderley apenspel, dat tot meerder genoegen met haer aenrichtende, invoegen een formele vernieuwinge van alliantie met deselve getroffen ende hare vreesse 't eenemaal uyt 't hoeft gepraet wierdt, ende tot intree van handelinghe een koebeest ruylende.

25 Nov. 1656.- Dewijle 't wilt gedierte jegenwoordigh hieromtrent vrij is grasserende ende soo stout worden, dat eenige deuren of plaetsen openhoude, wel derven daerin comen, soo haest maer den avont begint te vallen, oock op veele plaetse ja selfs in de thuynen wel bij dage haer verthonen, sulx dat men qualijck ergens derff alleenigh gaen ende 't bestiael daerdoor groot perijckel loopt....aen allen twelcke dan te bespeuren sij, dat sigh dese wilde dieren hun hier dicht bij ende omtrent houden ende dierhalven vrij dangereux is ergens alleen te gaen wandelen.

19 Feb. 1657.- is den Commandeur wederom wat verder uytgegaan, wel 3 a 4 mijlen wegh in de vlacte achter de Taeffel- ende andere bergen, om de landerijen aldaer noch wat nader aff te speculeeren, neffens een bequame plaetse om een redout te stellen tot bewaringe ende behoerlijke diffentie van de te cultiveren landen, waertoe verscheyden personen haer presenteerden in vrijdom te begeven, onder soodanige billicke conditien, als waarmede d'E. Compagnie dienst geschieden ende oock haer tot behoudenisse strecken conde.

21 Feb. 1657.- Jegenwoordich verscheyden luyden verstaen hebbende de nader ordren onser principalen, om alhier onder voordelige conditien vrije luyden te planten, ende daeromme eenige haer tot vrijdom aanbiedende ende bij d'selve oock al parceelen lants na hun eygen sin uytgecosen wesende, namentlijk eene partije onder haer vijven, 't landt aen d'oversijde van de verse riviere bij ons den name gegeven van den Amstel..... Ende noch een ander partije onder haer vieren, een cleyn mijltgen nader 't fordt bij 't ronde doornbosjen aen dese sijde van dito rivier offte Amstel....sulox het dese 2 partijen offte geselschappen meest recht in 't midden van den hals offte vlacte tusschen de bay Fals ende Taeffelbay hebben begreepen op seer schoone vette gronden, ende waerom de plaetse daer de verste offte eerste colonie is begrepen over den Amstel, genaemt is Groenevelt..... Ende de plaetse van d'ander

colonie aen dese sijde van den Amstel bij 't ronde doornbosjen
ten respecte voorsz. genaemt den Hollantsen thuyne.....
Tot de lantdouwe genaemt Groenevelt: Harmen Remajenne van
Ceulen bosschieter, Jan Maertensz., de Wacht van Vreelandt
dito, Jan van Passel van Geel in Brabant soldaet, dat oock
een brouwer ende brandewijnbrander is, Warnaer Cornelisz. van
Nunspeet bootgesel, Roeloff Jansz. van Dalen soldaet, te
noemen Harmans colonie, die 't principael op de corenbouw
meenen aen te leggen etc. Tot de lantdouwe gen^aempt Den
Hollantsen thuyne: Steven Jansz. van Wageningen bootgesel,
geverseert in de tabacqplanterije, Hendrick Elbertsz. van
Ossenbrugge adelborst, Otto Jansz. van Vreede soldaet, te
noemen Stevens colonie, die 't benefens de grⁿaven oock op
den tabacq meenen aen te leggen.